

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI

İSTANBUL ŞUBESİ

Mart 2004 Bülteni

14-15 Şubat 2004 tarihlerinde gerçekleşen TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi 8. Olağan Genel Kurulunda Yönetim Kurulu Adaylarının oy dağılımı aşağıda yer almaktadır.

YÖNETİM KURULU ASIL	
AD SOYAD	ALDIğI OY SAYISI
TEOMAN TEKKÖKOğLU	88
METE BAŐAR BAYPINAR	88
METE DEMİR	93
NESLİHAN BARIŐ KARATEKİN	72
ZEKAI AKAY	85
FİLİZ DEVECİ OğUZ	73
LEVENT SİğIRCI	83
AHMET TURGUT	176
PELİN PINAR ÖZDEN	165
HÜLYA BERKEMEN YAKAR	154
ÖZGÜR DEMİR	156
ÖZCAN DAğ	162
ALİ RIZA NURHAN	159
CEM SARAçLI	143
MEHMET DEMİRÖZ	82
MURAD YAZICI	74
VEDAT USLU	73
EROL AYDOğDU	67
GÜLAYŐE KARA	77
ZEYYAT GÜMÜŞ	74
AHMET PINARBAŐI	69

YÖNETİM KURULU YEDEK	
MEHMET ÇAKILCIOğLU	84
SİNAN ETİZ	80
SEMRA KALKAN	75
SEBİHA YILMAZ ÖZKAN	74
ÇETİN YARLIGAN	72
Ö. FARUK CEBECİ	74
SEVİM FİLİZ	77

NESLİHAN PALAOĞLU	173
ÖZCAN BİÇER	167
AYTAÇ ÖLKEBAŞ	153
RAHŞAN DEMİRKAYA	165
RASİM ACAR	160
SERDAR SERDAROĞLU	157
ESRA ÇİBARLI	151
MUSA AŞIK	79
SERHAT AKKOÇ	66
ŞAKİR AŞIK	76
ERDAL UZUNER	65
EMİN SARIKAVAK	66
EMİNE KARAMAN	74
ABDULBASİT DOĞRU	71

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şube 8. Dönem Yönetim Kurulu Görev Dağılımı

14-15 Şubat 2004 tarihinde gerçekleşen İstanbul Şubesi 8. Olağan Genel Kurulunda seçilen yeni Yönetim Kurulumuzun 24 Şubat 2004 tarihindeki ilk toplantısında yapmış olduğu görev dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Başkan	Ahmet TURGUT
II. Başkan	Pınar ÖZDEN
Yazman	Ali Rıza NURHAN
Sayman	Özgür DEMİR
Üye	Hülya YAKAR
Üye	Özcan DAĞ
Üye	Cem SARAÇLI
Üye	Neslihan PALAOĞLU
Üye	Özcan BİÇER
Üye	Aytaç ÖLKEBAŞ
Üye	Serdar SERDAROĞLU
Üye	Rasim ACAR
Üye	Rahşan DEMİRKAYA
Üye	Esra ÇİBARLI

NTV Radyosunda Halkın Sesi Programı

16 Şubat 2004 tarihinde NTV Radyoda Halkın Sesi programına Odamız adına İstanbul Şube Yönetim Kurulu Üyemiz Ahmet Turgut katılmıştır. Programda doğa olayları karşısında kentlerimizin hazırlıksızlığı, doğa olaylarının afet haline gelmesinin nedenleri, kentlerimizde afet yönetimi, başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerimizin planlama sorunları hakkında Odamız görüşlerini aktarmış ve kentleşme, göç, altyapı sorunları konularında dinleyici sorularını yanıtlamıştır.

İstanbul TV KENTİM programı

18 Şubat 2004 tarihinde İstanbul TV’de saat 21:00 Remzi Kozalı’nın hazırlayıp sunduğu “Kentim” programına Odamız adına İstanbul şube Yönetim Kurulu Üyemiz Ahmet Turgut katılarak, kentlerimizin planlama sorunları, kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme konularında, tarihi kent merkezlerinin yenilenmesi ve kaçak yapı alanlarının dönüşümü ile ilgili görüşlerimizi aktarmıştır.

Turizm Açısından Kent Yönetiminde Yeni Arayışlar Sempozyumu...

19 Şubat 2004 tarihinde gerçekleştirilen “Turizm Açısından Kent Yönetiminde Yeni Arayışlar” konulu Sempozyumun “Kentsel Yapılanmada Turizmin Planlama Sorunları” başlıklı oturumuna “Beyoğlu Turizmi Geliştirme Projesi Kapsamında Yönetişim Modeli” konulu bildiriyle Şube Yönetim Kurulu Üyemiz Özcan Biçer, Yuvarlak Masa Toplantısına da Şube Yönetim Kurulu Üyemiz Ahmet Turgut katılmışlardır.

Tarihi Yarımada Planları

- Sultanahmet Gazetesinin Şubat Sayısında Şube İl. Başkanımız Dr. Pınar Özden, yasal durum, politikalar, sosyo-ekonomik yapı ve ulaşım başlıkları altında Tarihi Yarımada Planlarına ilişkin Odamız görüşlerini sunmuştur.
- İstanbul Kültür Mirasını İzleme Komitesi tarafından yapılan Tarihi Yarımada Konferansına Odamız adına Şube Yönetim Kurulu Üyelerimiz Dr. Pınar Özden, Hülya Yakar, Neslihan Palaoğlu katılmışlardır.

Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı İmar Planları'na İlişkin Saptama ve Önerilerimiz

TMMOB Şehir Plancıları Odası

İstanbul Şubesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama Müdürlüğü’nün tamamlamış olduğu 1/5000 ölçekli planlama çalışmasında analiz (analitik çalışmalar) çalışmaları bugüne dek yapılmış yerel yönetimlerin üretmiş oldukları planlama çalışmaları içinde ayrıntıların düşünülmesi, disiplinler arası çalışması (arkeolog, mimar, plancı, sanat tarihçisi vb.) kurumlararası (üniversiteler, sivil toplum kuruluşları vb.) bilgilendirme çabalarının olması ve teknoloji kullanılması bakımından önemli bir örnek oluşturmaktadır.

İstanbul’un ilk yerleşim alanı olan ve çeşitli uygarlıkların izlerini taşıyan Tarihi Yarımada, metropoliten ölçeğe erişmiş kentin Merkezi İş Alanı olarak, gerek ekonomik yapısı, gerekse bünyesinde barındırdığı yoğun kültür mirası ile bugün de önemini korumaktadır.

Bununla birlikte, Tarihi Yarımada’nın bugün gelinen noktada plansızlığa mahkum edilmiş olduğu görülmektedir. 02.11.1990 onanlı 1/5000 ölçekli İstanbul Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı’na açılan davalar neticesinde, söz konusu plan 17.11.1994 tarihinde iptal edilmiş, temyiz işlemleri devam ederken Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu’nun 12.07.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile Eminönü- Fatih ilçelerini kapsayan Tarihi Yarımada’nın tamamı Sit Alanı ilan edilmiştir. Bölgenin Sit Alanı ilan edilmesi nedeniyle uygulama olanağı kalmayan bu planlar yerine kanun gereği yeni bir plan yapılması gerekmektedir.

Büyükşehir Belediyesi bünyesinde başlatılan planlama çalışmaları 3386 sayılı kanun ile değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’na göre 1 yıl içerisinde bitirilmesi gerekirken, o tarihten bu yana hayata geçirilememiştir.

Tarihi Yarımada’nın sit alanı ilan edilmesinden bu yana, alandaki imar faaliyetleri 1 no’lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun ilgili kanun gereği belirlemiş olduğu “Geçici Yapılanma Koşulları”na göre devam etmektedir.

Ancak bu durum Tarihi Yarımada'da bir plansızlık süreci başlatmıştır. 17.11.1994 tarihinde iptal edilen planın iptal gerekçesi "planın Tarihi Yarımada'yı koruma işlevinden yoksun bulunduğu, aksine, getirilen ulaşım ve yoğunluk kararlarıyla Tarihi Yarımada'nın arkeolojik, tarihsel ve kültürel değerlerinin tahribine neden olacağı" iken Geçici Yapılanma Koşulları söz konusu değerlerin korunmasını sağlayamamıştır. Üstelik geçici yapılanma koşulları ile bütüncül bir planlama anlayışından uzak, çevresel faktörleri ve işlevleri göz önüne almadan, parsel bazında uygulamalar yapılmıştır. Bu süreçte her geçen günün Tarihi Yarımada'nın aleyhine işlemekte olduğu, bugün 1 no'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na onanmak üzere sunulmuş olan 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında öngörülen donatı alanlarının, her yeni inşaat ruhsatı ile, henüz plan hayata geçmeden birer birer yok olduğu ortadadır.

Tarihi Yarımada'yı İstanbul'dan bağımsız, onun bir parçası değilmişçesine planlamaya çalışmak da bütüncül planlama yaklaşımı ile tamamen çelişmektedir. İstanbul, Tarihi Yarımada'sı, Galata'sı, Pera'sı, Hisar'ları, ormanları ve havzaları ile bir bütün halinde ele alınıp planlanmadıkça, özgün yapısını kaybedecek, gerçek kimliğinden uzaklaşacaktır. Bununla birlikte, Tarihi Yarımada'nın planlanması konusunda mevcut durumdan kaynaklanan birtakım sorunlar mevcuttur:

Mevcut imar planı üretme süreçleri, uygulama araçları geliştirme açısından yetersizdir ve plan onama süreci de sağlıklı işlemektedir. İlgili kurumlar denetim mekanizmalarını da yeterince çalıştırmamaktadır. Tarihi Yarımada'nın sorunları konusunda ilgili kurumlar arasında iletişim, eşgüdüm ve ortak çalışma istemi bulunmaması, sorunların çözümünü zorlaştırmaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında, Tarihi Yarımada'nın sorunlarının çözümü yasal statüsü olan ve kamuoyu tarafından benimsenen, bütüncül bir metropoliten alan planlama yaklaşımı, katılımcı bir planlama anlayışı, planlamanın / korumanın doğru yönetimi ve kurumlar arası işbirliği ile mümkün olacaktır.

1. Kentsel koruma, planlamadan ayrı bir sistematik içinde düşünülemez. Kültürel miras, ancak planlı bir şekilde bütün olarak korunup, gelecek kuşaklara aktarılabilir.
2. İstanbul bütününe ilişkin, temel felsefesi koruma olan bir üst ölçekli plan bulunmamaktadır. Koruma, kentin çeşitli semtleri için geliştirilen kentsel yenileme ve rehabilitasyon projeleri ile parçalı bir şekilde sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak bu çabalar, her ne kadar iyi niyetli de olsa, üst ölçekli bir planın bulunmaması nedeniyle, bütüncül koruma felsefesi ile bağdaşmamakta; aralarında hiçbir ilişki bulunmayan, birbirinden bağımsız, kendine özgü projeler ortaya çıkmaktadır.
3. Kentin, koruma adına en büyük eksiklerinden biri Tarihi Yarımada planlarının hala yürürlüğe girememiş olmasıdır. Plansızlığa, başıboşluğa terkedilen alanda, hızlı bir eskime, köhneme ve çöküntü süreci başlamıştır. Bu düşüş, ekonomik yapıyı da etkilemektedir. Alana yönelik yeni bir nüfus politikası benimsenerek, konut kullanımının özendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla konut fonksiyonuna hizmet edecek, yeşil alan, okul, sağlık hizmetleri, alışveriş merkezleri gibi donatıların hızla artırılması zorunludur. Yapı stoğunun rasyonel değerlendirilerek, yeni işlevlerle zenginleştirilmesi, bunun yanında üretim işlevinin de yeniden örgütlenmesi, ekonomik canlanmayı da beraberinde getirecektir.

Tarihi Yarımada planlarını birkaç temel başlık altında irdelemek mümkündür.

- Planlama süreci ve sistematigi,
  - Yasal duruma ilişkin saptamalar/öneriler
  - Mekansal politikalara yönelik saptamalar/ öneriler
  - Sosyo-ekonomik yapıya ilişkin saptamalar/öneriler
  - Ulaşımına ilişkin saptamalar/öneriler
  - Karar ve uygulama mekanizmalarına ilişkin saptamalar/öneriler

Planlama süreci ve sistematigi

- Planlama pek çok parametreye bağlı dinamik bir süreçtir. Bir plan tamamlandığında her aşamada sorunlara çözüm üreten bir araç olmalıdır. Bu nedenle de planın her noktası için en temel sorular olan Kim? Kim için? Nerede? Nasıl, Niye/Niçin? Ne zaman? Gibi sorulara yanıtın planla birlikte hazır olması gerekmektedir. Bu sorular biraz açıldığında; Plan kim için

yapıldı? İşlev alanlarını kimler kullanacak? Etaplama nasıl olacak? Maliyeti nedir? Finans nereden, nasıl sağlanacak? Gibi sorular sorulduğunda plan, plan raporu, plan lejandı, plan notları ile net olarak bu yanıtları verebilmelidir. Bu ancak ve ancak bir “planlama modeli” ile mümkündür. Bu bağlamda Tarihi Yarımada planları irdelendiği sorulan soruların yanıtlarını net olarak yanıtlayamamakta ya da her zaman yakınılan noktasal çözümler ile sorunlar çözülmeye çalışılmaktadır. Çünkü bir MODEL’e dayanmamaktadır.

- Planlama sistematığı olarak vazgeçilmez ilkelerden en önemlisi sentez ve plan yaklaşımında üst ölçekli plan kararları ile planı bir bütün olarak irdelemek ve kararları bütüncül almak gerekmektedir.

Tarihi Yarımada'nın İstanbul Metropolitan Alanı için konumunun ve rolünün önemi yadsınamazken İstanbul'dan bağımsız bir Tarihi Yarımada planını sorgulamak ve kararlar üretmek doğru bir yaklaşım olamamaktadır.

- Yine planlama sürecinin vazgeçilmez bir olgusu olan “katılım” planlama sürecinin her aşamasında ve planla ilgili olan her kesimin (özel ve kamu sektörleri, sivil toplum, her sosyo-ekonomik düzeyde halk vb.) bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ile katılımının sağlanması ve katılım sağlandıktan sonra yapılan tartışmalar sonucunda yeni alınan kararlar doğrultusunda, ortak görüşlere ulaşılarak, geri dönüşler yapılarak plan yaklaşımları yeniden değerlendirmeye alınırsa gerçek bir katılım sağlanmış olup; planlama sürecinin gerçek anlamda esnekliği de ancak bu şekilde sözkonusu olabilir.

- **Yasal Duruma İlişkin Saptamalar / Öneriler**

Öncelikle, İstanbul'a ilişkin üst ölçekli bir plan bulunmaması, Tarihi Yarımada planının İstanbul bütünü ile ilişkisinin kurulmasında boşluklar yaratmakta ve planı bir anda parçalı bir uygulamaya indirgemektedir. Oysa ki, öncelikli bir ilke olarak Tarihi Yarımada planının, 1/50000 ölçekli bir İstanbul Planı mozaiğinin parçalarından biri olması düşüncesi benimsenmelidir.

Tarihi Yarımada 1/5000 ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı imar planlarının yasal durumu açısından bazı boşluklar sözkonusudur. 3194 sayılı İmar Kanunu dikkate alındığında, uygulama planlarının üst ölçekli nazım plana uygunluğu aranmaktadır. Bununla birlikte, İmar Kanunu karşısında özel bir kanun addedilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda, koruma amaçlı planların ölçeğine yönelik açık bir hüküm bulunmamaktadır. Öte yandan, 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile uygulama yapmak da mümkün değildir. Bu verilerden yola çıkarak, ilkesel olarak koruma amaçlı imar planlarının 1/2000, 1/1000 ve daha büyük ölçekli (1/200-1/500) kentsel tasarım projeleri halinde hazırlanmasının, uygulamaya daha elverişli ölçekler olduğu ve birlikte hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmalıdır. Yine bu doğrultuda, bu planların birlikte incelenerek 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nca onanması en doğru yaklaşımdır. Bu konuda, henüz bir konsesusa ulaşmamış olan ilçe belediyelerinin de hassas davranarak, Büyükşehir belediyesince hazırlanıp kendilerine gönderilen uygulama imar planlarını bir an önce incelemeleri ve görüşlerini bildirmeleri sürecin hızlanması açısından zorunlu görülmektedir.

- **Mekansal Politikalara Yönelik Saptamalar / Öneriler**

1. Hedefler başlığı altında sözü edilen “mekansal stratejilerin ortaya konması” konusunda somut bir yaklaşım görülmemektedir.

Örneğin; Tarihi Yarımada dışına çıkması planlanan nüfus, işgücü için geliştirilen bir model olmayıp varsayımlara bağlı olarak kabuller yapılmıştır. Nüfusun nereye, hangi yöntemle, nasıl bir etaplamayla, hangi yasal sürecin takibi ile gideceği, yine boşalan yerlere hangi alt sektörün nasıl geleceği sorularının yanıtı bulunmamaktadır

2. Mekanda uzmanlaşmayı ve yer seçimini yönlendirecek kararlar alınmamıştır. Belli işlevlerin organize olmasına yönelik hedefleri gerçekleştirmek üzere araçlar ortaya konmalıdır. Yarımada içinde desantralize olacak olan tüm işlev alanları ve alt sektörler için de aynı belirsizlik bu sorunun altında yine bir model yatmaması olmaktadır. Tarihi Yarımada'yı Tarihi Yarımada yapan ve bugün İstanbul için değerli olmasını sağlayan, tarihsel süreç içinde barındırdığı çeşitliliktir. Burada kast edilen çeşitlilik hem işlev alanlarının çeşitliliği hem

kullanıcı çeşitliliğidir. Yarımada İstanbul Metropolitan Alanı için bir destinasyon noktası olup, hem ulaşım odağı, hem turistik merkez, hem ticaret merkezi, hem sağlık merkezi gibi. Bu nedenle işlev alanlarının desantralizasyonu ya da işlev değişikliği yapılırken (Sirkeci Garı gibi) alana kimlik veren yapı, işlev alanlarına dikkat edilmelidir.

3. Konut alanlarının geliştirilmesine yönelik donatılar, alanda yeterince yer almamaktadır. Örneğin yeşil alanların yalnızca kıyı bölgelerinde yer aldığı, iç bölgelerde yeterince yeşil alan bulunmadığı gözlenmektedir. Özellikle Eminönü bölgesinde ilköğretim okullarının yetersizliğine karşın, yeni ilköğretim okulları önerilmemesi, Eminönü bölgesinde konut alanı gelişimini caydırıcı bir karardır. Bu nedenle, kötü durumda ve feda edilebilecek yapıların envanteri yeniden gözden geçirilmeli, 1/500 ve 1/200 ölçekte detaylı arayışlar içine girilmelidir.
4. Geleneksel el sanatlarının (altın, gümüş, bakır, matbaa, dokuma, lokum, kahve gibi gıda maddeleri,vb) belli bölgelerde (Örneğin Hanlar Bölgesi'nde) toplanarak, imalat, satış, eski imalat araçları ve üretim biçiminin sergilenmesi) bu alanlarda kültür fonksiyonunun gelişimine katkıda bulunacaktır. Üretim fonksiyonunun koruma ilkesi içinde yöğrularak alan içinde yeniden organize olması sağlanmalıdır.

• Sosyo-Ekonomik Yapıya İlişkin Saptamalar/Öneriler

1. Anket çalışmalarında hane halkı anketleri yapılırken, mülk (konut ve işyeri) sahipleri ile anket yapılmamış olması, uygulamanın sosyal boyutunda sorunlar doğuracaktır.
2. Plan kararları doğrultusunda alandan çıkacağı kestirilen 100 binin üzerinde nüfusun nasıl, ne şekilde ve nereye taşınacağı konusunda net saptamalar yapılmamış; yönlendirici ya da zorlayıcı tedbirler alınmamıştır. Bu da Tarihi Yarımada'daki nüfus eğilimlerini tesadüflere bırakmak anlamına gelmektedir. Söz konusu nüfusun bir kısmının, buradan taşınacağı varsayılan iş kolları ile birlikte gideceği kabul edilse bile, bu nüfus kestirilen nüfusun yalnızca küçük bir bölümünü kapsar. Diğerleri konusunda net saptamalar yoktur.
3. Özellikle Eminönü bölgesine yönelik "Turizm Alanı" yaklaşımı, burada mekansal anlamda olduğu kadar, sosyal anlamda da sorunlar doğuracaktır. Kaldı ki, konut nüfusu geliştirilmeye çalışılan böyle bir alanda turizm işlevi çelişen kararların bir göstergesidir.

• Ulaşım İlişkin Saptamalar/Öneriler

1. Tarihi Yarımada Planı'nda öncelikli olarak göze çarpan, üst ölçekli kurumlarca öngörülen bir ulaşım planının, alana damgasını vurmuş olmasıdır. Bu anlamda, ulaşım odaklanmış bir senaryo göze çarpmaktadır.
2. Yenikapı bölgesinde çok çeşitli ulaşım fonksiyonlarının biraraya toplanması ve bu alanın adeta bir düğüm noktası haline gelmesi üzerinde durulması gerekli önemli bir noktadır. Yenikapı'nın, bu ulaşım yüklemesini kaldıracak bir teknik altyapı ve donatıya sahip olmadığı dikkate alınmalı ve bu doğrultuda düzenlemelere gidilmelidir.
3. Alanın iç bölgelerinde yayalaştırmaya gidildiği görülmektedir. Buna bağlı olarak otopark sorununun somut hesaplamalarla çözümlenmemiş olduğu ve yetersizliği dikkat çekmektedir.
4. Tarihi Yarımada'ya önerilen karmaşık ve kompleks ulaşım örgüsünün ve radikal kararların alanda neden olacağı dönüşümler somut olarak saptanmamıştır. Özellikle bir toplama ve dağılıma merkezi olarak Yenikapı için öngörülen işlev, bu bölgede hızlı dönüşümleri beraberinde getirecektir. Ancak bu dönüşümün araçları somutlaştırılmamıştır.

• Karar ve Uygulama Mekanizmalarına İlişkin Saptamalar/Öneriler

1. Planlama alanındaki aktörlerin plana nasıl sahip çıkacaklarının belirsizliği, uygulama şansını azaltmaktadır. Dahası planlar konusunda henüz yerel bir konsensus dahi sağlanamadığı görülmektedir.
2. Halkın ve işyeri sahiplerinin örgütlenmesine yönelik kararlar alınmamıştır. Alanda söz sahibi olan diğer aktörlerin de sürece nasıl ve hangi şekilde katılacakları belirsizdir.
3. Planlama ilkelerini destekleyecek sosyal ve ekonomik politikalar ortaya konmamış, uygulama araçları belirtilmemiştir.
4. Dönüşümün ve dönüşümün yönetimine ilişkin araçlar ortaya konmamıştır.

5. Koruma planının ruhunda, yalnızca koruma değil, ıslah, yeniden geliştirme ve yeniden üretim de yer almaktadır. Bu nedenle, alan için öngörülen koruma bölgeleri sınıflandırmasında 3B olarak adlandırılan ve yapı niteliği açısından bir değer teşkil etmeyen bölgelerin sınıfının "koruma alanı" yerine "koruma-kontrol bölgesi" ya da "yeniden geliştirme bölgesi" olarak değiştirilmesi, bu alan için öngörülen dönüşümü gerçekleştirme açısından daha somut olacak, müdahalenin içeriğini daha net biçimde anlamlandıracaktır.

• Planlama Öğrencileri Komisyon Toplantıları

1. 28 Şubat 2004 Cumartesi yapılan toplantıya katılan temsilci öğrencilerle aşağıda belirtilen maddeler üzerinde düşünülmüş ve bu hususlarda alınan kararlar 13 Mart 2004 tarihinde yapılacak toplantıya bırakılmıştır.
  - İ.T.Ü. , Y.T.Ü., M.S.Ü., tüm yarıyıl planlama öğrencilerinin ortak platformlarda buluşmasını sağlamak,
  - Planlama disiplininde hizmet veren şehir plancılarının sektörel dağılımları dikkate alınarak, birer sektör temsilcisi şehir plancılarının ve oda yönetim kuru üyelerinin, üç fakültenin öğrencileri ile toplantı yapılmasını organize etmek. Sorularla geleceğe ilişkin cevapların alınmasını sağlayarak çok amaçlı toplantı modelini sağlamak,
  - Net Cad, Autocad kursların oda bünyesinde düzenlenmesi,
  - Staj, oda bünyesinde projeler kapsamında yapılması hususunda,
  - İstanbul şube yönetim kurulu ile öğrenciler arası toplantıların sıklaştırılması,
  - Anketlerin değerlendirilmesi.
2. 13 Mart 2004 tarihinde Planlama öğrencileri komisyonu 2. toplantısı Şubemizde yapılmıştır. Toplantıya Şubemiz adına Şube Başkanı Ahmet Turgut, Şube Sekreteri Ali Rıza Nurhan ve Yönetim Kurulu Üyemiz Neslihan Palaoğlu katılmışlardır.

Toplantıya katılan öğrenci meslektaşlarımız ise; Sezen Tarakçı (İ.T.Ü. 1.sınıf temsilcisi), Funda GÖNÜLAL (İ.T.Ü. 2.sınıf temsilcisi), Erdinç KIRKGÖZE (İ.T.Ü. 3.sınıf temsilcisi), Levent ERNA (İ.T.Ü. 4.sınıf temsilcisi), Gözde BEYGO (Y.T.Ü. 1.sınıf temsilcisi), Ayşe GÜNGÖR (Y.T.Ü. 2. sınıf temsilcisi), Mesut ÇİFTÇİ (Y.T.Ü. 3.sınıf temsilcisi), Şebnem GEMALMAZ (Y.T.Ü. 4.sınıf temsilcisi), Ahmet Engin BAYKAN (M.S.Ü. 2.sınıf temsilcisi), Recep ŞİMŞEK (M.S.Ü. 4.sınıf temsilcisi), Pınar ÜNAL (İ.T.Ü.), Dile DİLAVER (İ.T.Ü.), Emre TEPE (İ.T.Ü.), Selin YENEL (İ.T.Ü.), Yasemin TURAN (İ.T.Ü.), Volkan RIKINOĞLU (İ.T.Ü.), S.Erhan ÖNYILMAZ (İ.T.Ü.), Evren İNAL(İ.T.Ü.), Ali Onur TOKGÖZ (İ.T.Ü.), Gökçe GÖNÜLLÜ (Y.T.Ü.), Ahmet Cemil PEŞEN (Y.T.Ü.), Hüseyin RENDE (Y.T.Ü.), Ramazan GÜLTEN (Y.T.Ü.), Elif KANGALOĞLU (Y.T.Ü.), Ayşe YIKICI (Y.T.Ü.), Sedat NACAR (Y.T.Ü.), Onur SOYTÜRK (Y.T.Ü.), Eyüp DELİCE (Y.T.Ü.), Sıdık SÖNMEZ (Y.T.Ü.).

Toplantı Gündemi

1. **Tanışma**
2. **Toplantı Amacının Açıklanması,**
3. **Mevcut Gündem Maddelerinin Açıklanması ve Ek Gündem Maddelerinin Eklenmesi,**
4. **Gündem 1:** Planlama Disiplininde Hizmet Veren Şehir Plancılarının Sektörel Dağılımları Dikkate Alınarak, Birer Sektör Temsilcisi Şehir Plancılarının Ve Oda Yönetim Kurul Üyelerinin, Üç Fakültenin Öğrencileri İle Buluşmasını Organize Etmek. Sorularla Geleceğe İlişkin Cevapların Alınmasını Sağlayarak Çok Amaçlı Toplantı Modelini Sağlamak,
5. **Gündem 2:** Üç Üniversite Öğrencilerinin Amaçlı Toplantılar Kapsamında Ortak Platformlarda Buluşması,
6. **Gündem 3:** Anketlerin Değerlendirilmesi, Sonucunda Öğrenci Bültenine Dönüştürülmesi,
7. **Gündem 4:** Staj,
8. **Gündem 5:** Kurs, Değerlendirme Uzmanlığı Sınavı İle İlgili Olarak Bil.
9. **Gündem 6:** Nasıl Organize Olacağız?
10. **Gündem 7:** Alt Çalışma Gruplarının Oluşturulması.

11. **Ek Gündem** : Üniversiteler Arası Mimarlık Fakültelerinin Kütüphanelerinin Ortak Kullanım Problemi Çözümü,
12. **Ek Gündem** :“Ulusal Şehir ve Bölge Planlama Öğrencileri Buluşması” Odanın Katkı Koyabileceği Hususlar,
13. **Ek Gündem** : Şehir Plancıları Odası Neden Basında Yer Almıyor ?, Neden Aktif Olarak Gündem de Değil?
14. **Ek Gündem** : Mezuniyet Sonrası Karşılaşılacak Piyasa Koşulları Karşısında İşsizlik Sorununa Karşı Çözümler Neler Olmalı?

Toplantıda alınan kararlar;

Yukarıda belirtilen gündem maddeleri kapsamında su kararlar alınmıştır.

- Meslekte hizmet veren farklı sektör ve kademelerde çalışan meslektaşlarla, İ.T.Ü. , Y.T.Ü., ve M.S.Ü. öğrenci meslektaşlarımızı fakülte bazında üç ayrı toplantının yapılması konusunda hem fikir olunmuş, Nisan ayı içinde olma koşulu çerçevesinde fakülte temsilcilerinin belirleyeceği zaman ve tarihlerde toplantılar gerçekleştirilecektir.
- Üç üniversite öğrencileri arasında kararlaştırılacak konular (İmar Kanunu, Yasa ve Yönetmelikler, İhale Süreçleri, İşsizlik – İstihdam, vb.) kapsamında ortak platformda seminerlerin, organizasyonu odamıza ait olan, zaman ve tarih açısından öğrenci arkadaşların belirleyeceği zaman diliminde yapılması kararı alınmıştır.
- Üç üniversite de yapılan anket çalışmalarının değerlendirilmesi için oda yönetim kurulu üyelerinden 1 kişinin yönlendirmeleri doğrultusunda, üç üniversite öğrencilerinden farklı 7 kişilik anket değerlendirme grupları oluşturulmuştur. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenci çalışma komisyonunca ortak alınacak kararlar sonrasında eylemler belirlenecektir.
- Staj konusunda, özellikle üniversitelerde akademik ve büro (özel) stajları şeklinde belirtilen stajların öğrenciler açısından güçlükle edinile bilindiği belirtilmesi üzerine, oda yaz döneminde staj olarak değerlendirilebilecek bir organizasyonun içine girmeyi taahhüt etmişti, bu toplantı sonrası oda tarafından organizasyonu yapılacak olan bu projenin konusunun, zaman dilimlerinin belirlenmesi kararı alınmıştır.
- Kurs konusunda anket sürecinde ve bu toplantı sürecinde elde edilen Net-Cad programının kursunun odamızca düzenlenmesi sonucuna varılmıştır. Program kursunun talebinin sayı olarak yüksek olması nedeniyle mekan konusunda oda bünyesinde sağlanamayacağı, bu nedenle üniversiteler dahil bazı odalarla mekan konusunda görüşmelerin devam edildiği belirtilmiştir. Mekan probleminin çözümü sonrası kursun 2 sınıf halinde başlayacağı belirtilmiştir.
- Üniversiteler arası, Mimarlık Fakülteleri Kütüphanelerinin ortak kullanım problemi konusunda ilgililerle görüşülerek, bu görüş ve istek iletileceği, bir çözüm arayışı içine girileceği belirtilmiş olup. Bu konuda ki gelişmeler ortak mail grubuna aktarılacağı belirtilmiştir.
- “Ulusal Şehir ve Bölge Planlama Öğrencileri Buluşması” bu yıl İ.T.Ü. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü tarafından ev sahipliği yapılması düşünülen bu buluşma için Odanın katkı koyabileceği her hususta desteklerimizin olacağı belirtilmiştir.
- Şehir Plancıları Odası neden basın da yer almıyor ?, Mezuniyet sonrası karşılaşılabilecek piyasa koşulları karşısında işsizlik sorununa karşı çözümler neler olmalı?

Bu sorulara yönelik olarak Oda Başkanımız Ahmet TURGUT, açıklayıcı cevaplar vermiş olup, sebep ve sonuçları ile sorulara genel oda tarihi süreci içinde çeşitli noktalara değinerek açıklık getirmiştir.

- Bir sonraki buluşma için ortak mail grubuna bilgi notu atılması hususu kararlaştırılarak toplantı sonlandırılmıştır.

Sağlıklı ve Adil Bir Kent Planlaması İçin Yerel Yönetimler Açısından Yapılması Gerekenler...

Şube II. Başkanımız Dr. Pınar Özden Evrensel Gazetesine gerçek anlamda sağlıklı ve adil bir kent planlaması için yerel yönetimler açısından yapılması gerekenler konusunda Odamız görüşlerini aktarmıştır. (16 Mart 2004 tarihli Evrensel Gazetesinde yayınlanan yazı aşağıdadır.)

Yerel yönetimlerin kent planlamasına bakış açıları nedir?

1999 yılında gerçekleşen Marmara Depremi'nde her 100 yapıdan 42'si depremden etkilenmiş, 33'ü yıkılmıştır. Bu verilerin ardından geri dönüp kentlerimize baktığımızda ise ortadaki tablo şunu gözler önüne sermektedir: Türkiye kentleri, yalnız deprem ile değil, hiçbir afet ile mücadele edebilecek niteliğe sahip değildir. Bunun sebebi ülkenin, baştan itibaren hatalı süregelen kentleşme, konut ve planlama politikalarıdır. Plandan bağımsız olarak, kente bir anlamda "enjekte edilen" noktasal-politik kararlar, kentlerin gelişme hedeflerinden sapmasına, üst ölçekli planlarla çelişkiye, kullanım uyumsuzlukları doğmasına yol açarak, yeni risk alt-bölgeleri yaratmaktadır.

Kentlerimizin bugünkü durumunu özetleyebilir misiniz?

Kentlerimiz bugün son derece sağlıksız, yasadışı, güvenilir olmayan, kimliksiz bir duruş sergilemektedir. Türkiye çapında yasadışı yapılaşma oranı yüzde 60'tır. İstanbul'da bu oran yüzde 70'lere ulaşmış durumdadır. Sağlıklı konut açığı sayısı milyonlarla ifade edilmektedir. Ülkemizde izlenen konut ve yerleşme politikaları da bu durumu tetiklemektedir. Özellikle su havzaları ve orman alanlarının yasal ya da yasadışı yapılaşmaya açılması, kent çeperlerine doğru kayan lüks banliyöler, kent içi alanların, tarihi kent merkezlerinin unutulmasına, köhnemesine yol açmakta; trafik sorunlarını artırmaktadır. Ülkemiz kentleri, planlamadan bağımsız, denetimsiz bir yayılma eğilimi izlemektedirler. Bu kontrolsüz yapılaşma süreci, kentler için ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

Sağlıklı ve adil bir kent yaşamı için yerel yönetimlerin nasıl bir yol izlemeleri gerekiyor?

Sağlıklı ve adil bir kent yaşamı oluşturulması için yerel yönetimlerin öncelikle derin ve geniş bir vizyona ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu, bir kenti çok boyutlu olarak algılamayı, kent bilimin disiplinlerarası önemini fark etmeyi, kentin sorunlarını yerel nüfustan bağımsız çözümlere düşüncesini bir kenara bırakmayı gerektirir. Bugün belediyelerin asli görevi imar bürosu gibi çalışarak ruhsat vermekten öteye gidememektedir. Bu anlayış kentlerimizi sağlıksız yapılaşmış, ruhsuz, kimliksiz alanlara dönüştürmüştür. Yerel yönetimlerin kendi kalitelerini yükseltmeleri, donanımlı, uzman ekiplerle çalışmaları ve bir an önce bu amaçla harekete geçmeleri gerekmektedir. Bir başka önemli nokta da, siyasetin planlamayı bir propaganda aracı olarak görmekten vazgeçmesi gerekliliğidir.

Sağlıklı bir kent planlaması nasıl olmalıdır?

Kent içi alanların rehabilite edilmesi, ulaşım ve yerleşme politikalarının kent içini tüketmeyecek, aksine güçlendirecek yeni bir ahlayışla ele alınması gerekmektedir. Anayasal hak olan sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkını temin etmek üzere, kentsel kalitenin yükseltilmesi için gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Bu müdahaleler, yapı ölçeğinin üzerine çıkarak, kent parçalarını ve kent bütünü kapsamalıdır. Yapılaşmış alanlardaki altyapı şebekeleri güçlendirilmeli, ıslah edilmelidir. Kent içi alanları rehabilite etmek amacıyla kentsel alanda etaplamalar yapmak gereklidir.

Kentleşme ile ilgili ya da onu etkileyen yasal düzenlemeler nelerdir? Tarif edilen planlama anlayışını tehdit eden uygulamalar ya da tasarılar nelerdir?

Yürürlükteki mevzuat, mevcut sorunları çözmede her zaman yeterli değil. Yeni yürürlüğe giren Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişme Bölgelerinde ve Turizm Merkezlerinde İmar Planlarının Hazırlanması ve Onaylanmasına İlişkin Yönetmelik gibi, her türlü fiziki çevreyi planlama işini merkezi bir noktaya yüklemeyi hedefleyen uygulamalar ve özel sektörü kamu karşısında öne çıkaran Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, imar affından başka hiçbir anlam taşımayan Kentsel Dönüşüm Yasa Taslağı gibi yeni yasa tasarıları ya da son derece gerekli olmakta birlikte yetersiz bir içeriğe sahip olan Yerel Yönetimler Yasa Taslağı, İmar ve Şehircilik Yasa Taslağı gibi tasarılar, mevcut uygulamaları daha da çözümsüz bir hale sokacaktır.

Bugün planlamayla ilgili 80'in üzerinde, planlamayı doğrudan ilgilendiren ve yönlendiren, plan türü ve onama mercii belirleyen 20 kanun ve bu kanunlara istinaden 12 adet plan onama kurumu bulunmaktadır. Bu çokbaşlılık, planlama açısından büyük bir kaosa yol açmakta, süreci yavaşlatmakta ve planlamayı neredeyse olanaksız kılmaktadır.

Deprem bugün Türkiye’de en çok tartışılan tehlikelerden biri. Kentlerin afetler açısından planlaması nasıl olmalıdır?

Kısa vadede kent içinde öncelikle dayanıksız, can güvenliğini tehdit eden yapı alanlarının tespiti yapıp, ilk etapta bunlar yıkılmalıdır. Afet sonrası alanlarda, yıkılıp yok olan yapıların yanında, proje kapsamında yıkılması yada kamulaştırılması gereken yapı yada arsalar bulunabilmektedir. “Urban clearance”-temizleme işlemi, yerleşik ve planlı alanlarda çoğu kez yüklü bir maliyet gerektirir. Ayrıca, dönüşüm için gerekli altyapı ve donatılar ile diğer şehirselleştirme unsurlarını tümüyle yeniden üretmenin maliyeti, kentsel iyileştirmenin maliyetinden çok daha yüksektir. Bununla birlikte, ekonomik fayda-maliyet analizi yapılmadan bu karar verilmemelidir. Bu projeler arazinin optimum kullanım şeklini araştırarak, şehirselleştirme fonksiyonları meydanlar ve parklar gibi açık alanları korumak üzere güncelleyerek, yollar gibi kamusal donatıları iyileştirerek, nitelikli şehirselleştirme yapılaşmayı temin ederek ve afet önleme olanaklarını geliştirerek yangınlara da korunaklı hale getirerek, yapıları, onların çevrelerini ve kamusal donatıları bir bütün halinde denetlemeyi amaçlamalıdır.

Yoğurtçu Parkı Kavşak Düzenleme Çalışması...

2 Mart 2004 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Merter Binasında Yoğurtçu Parkı Kavşak düzenleme çalışmalarına ilişkin yapılan toplantıya Şube Sekreteri Ali Rıza Nurhan ve Şube Yönetim Kurulu Üyemiz Ayaç Ölkebaş katılmışlardır. Kavşak düzenlemesine yönelik Odamız görüşleri aşağıdadır.

Özünde Mer’i Planda var olan ve Moda Burnu’nu dolaşan Sahil Yoluna alternatif olarak ortaya çıkan ve bu arterin yerin altından tünel ile geçilmesi, ayrıca Kurbağalı Dere üzerinde yeni bir köprü yapımını öngören Ulaşım Çözümünün kendi içerisinde tutarlı olduğu tartışılmazdır. Ancak, motorlu araç trafiğine göre ortaya çıkmamış olan bir kentsel dokuda ara sokakları dahi son derece yoğun bir trafik sirkülasyonuna sahne olan Kadıköy’e bu nitelikte bir arterin fayda mı getireceği yoksa sorunlar yumağını daha da mı karmaşıklaştıracığı tartışılmalıdır.

Öncelikle söz konusu proje, Kadıköy’e gelecek araçların transit geçiş yapacağı kabulüne göre şekillenmiş izlenimini vermektedir. Zira mevcut durumda Kadıköy Meydanına gelen arterlerde oldukça yoğun bir araç trafiği varken açılacak bu arter Kadıköy’e gelen araç miktarını arttıracaktır. Kadıköy’ün trafik sorunu sadece ana arterleriyle sınırlı değildir. Ara sokaklardaki sirkülasyon ve otopark sorunu da bu uygulamayla artarak sürecektir.

Uygulamanın temel dayanağı Bostancı yönüne gidecek araçların bu noktadan merkez dışına çıkmasını sağlamak gibi görünse de bu hacimde bir trafiğin bu kez Kızıltoprak’ta, kilitlemesi sonucu ortaya çıkacaktır. Zira bu arteri kullanacak tüm araçların Bostancı yönüne gideceği öngörüsü yanlıştır. Ortaya çıkacak sıklıklağın tünele kadar sarkması olasılığı dahi uzak değildir.

Proje ile birlikte ortaya çıkan tartışma yine aynı noktada kilitlemiş ve Ulaşım İlkelerinin basit ama bir türlü anlaşılacak istenmeyen bir gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Eski kent merkezlerinin motorlu araç trafiğinden arındırılması ve Toplu Taşıma unsurlarının güçlendirilmesi. Bunun dışındaki tüm çözümler günü kurtaran, kalıcı olmayan, kaynak israfı oluşturan, geçici tedbirlerdir. Yapılan açıklamalarda önerilen çözümün günümüz sorunları düşünülerek geliştirilmiş olduğu ifade edilmiştir. Günümüz koşullarında Ülkemizin böyle bir kaynak israfına tahammülü yoktur. Bu nedenle yapılan yatırımların kalıcı ve etkin olması gereklidir.

Kalıcı çözüm: İstanbul’un İvedilikle Etkin Toplu Taşıma Sistemine kavuşturulmasıdır.

Oda Genel Kuruluna hazırlık toplantısı...

2 Mart 2004 tarihinde Şube Yönetim Kurulu Üyelerimizin ve üyelerimizin katılımıyla Makine Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi toplantı salonunda Oda Genel Kuruluna hazırlık toplantısı yapılmıştır.

Serbest Şehircilik Hizmetleri, Büro Tescil, Mesleki Denetim ve En az Ücret Yönetmeliği

Geçmiş döneme ait üye aidat borçlarının uzun vadeli taksitlendirilmesi

Odamızın Mali İşler Yönetmeliği ve bütçe uygulama esasları

Odanın yayın politikaları

Başlıkları altında Genel Kurul gündemine önerilecek konular belirlenmiştir.

Sağlıksız Yapı Stoğunun İyileştirilmesi Sürecinde Kentsel Tasarım: Malzeme, Estetik, Görsellik Öğelerinin Kullanımı

4 Mart 2004 tarihli Dünya Gazetesinde yayınlanan ve Şube II. Başkanımız Dr. Pınar Özden tarafından hazırlanan “**Sağlıksız Yapı Stoğunun İyileştirilmesi Sürecinde Kentsel Tasarım: Malzeme, Estetik, Görsellik Öğelerinin Kullanımı**” konulu makale aşağıda yer almaktadır.

Giriş:

Bugün ülkemiz kentlerinin en önemli sorunlarının başında sağlıksız yapı stoğu gelmektedir. Türkiye’de kentlerin % 60’ı yasadışı gelişime maruzdur. İstanbul için bu oran % 70’lerdedir. Böylesi bir yasadışı gelişmişliğin yanısıra, ruhsatlı konutların da bir bölümü eskime, köhneme süreçleri içinde sağlıksız bir statüye bürünmüşlerdir. Sağlıksız konut sorununun temelinde, ülkemizde 1950’li yıllardan başlayarak süregelen sosyo-ekonomik ve demografik sorunlar yatmaktadır. Buna ilaveten ülkemiz kentlerinde üst ölçekli planların ve hatta üst ölçekli planlama politikalarının bulunmaması, imar aflarına ve ıslah planlarına bağımlı yürüyen yapılaşma geleneği, kentlerimizi bugün bulunduğu noktaya taşımıştır. Bu durumun bir sonucu olarak, ülkemiz kentlerinde bulunan yapıların yarısından fazlasının sağlıksız olduğunu söylemek mümkündür.

Söz konusu sağlıksız yapılaşma, akla ilk olarak afetlerle mücadeleyi getirmektedir. Oysa ki kentlerimizde süregelen bu durum, afetlerle mücadele konusunda kentte yaşayanlar ve kent yönetimlerinin aciz kalmasına neden olmaktadır. İşte bu nedenle, kentlerimizde var olan ve çok büyük ölçüğe ulaşmış olan sağlıksız yapılaşmanın rehabilitasyonu, ivedi bir zorunluluk olarak, yerel yönetimlerin karşısında ele alınmayı beklemektedir. Bu rehabilitasyon sürecinin yasal, yönetsel, ekonomik, teknik gibi farklı boyutlarından söz etmek mümkündür. Ancak bu çalışmada rehabilitasyon sürecinin teknik boyutu ele alınarak, yapı teknolojileri kullanımı ve rehabilitasyon arasındaki ilişkiler irdelenecektir.

Sağlıksız Yapı Stoğunun Türleri:

Kentlerimizde var olan sağlıksız yapı stoğunu belli özelliklerine göre kategorize etmek mümkündür. Bu tür sınıflamada, yapıların yasalara uygunluk durumları, çöküntü-eskime-tahribata uğrama gibi fiziksel kriterleri ve işlevsel eskimişlikleri gibi ölçütler dikkate alınmaktadır. Bu ölçütler doğrultusunda, sağlıksız yapı stoğu aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- Yasal olmakla beraber fiziksel eskimeye maruz kalmış yapılar
- İmar afları-ıslah planları çerçevesinde gelişmiş konutlar
- Yasadışı sağlıksız yapılar
- Ruhsatlı olmakla birlikte yasadışı eklentileri olan yapılar
- Çöküntü sürecine girmiş olan tarihi yapı stoğu
- Terkedilmiş hizmet-sanayi-depo-antrepo-dok-vb. alanları

• Yasal Olmakla Beraber Fiziksel Eskimeye Maruz Kalmış Yapılar

Bu yapılar, kentlerin planla gelişmiş alanlarında yer alan, bununla birlikte, zaman içinde, bakımsızlık ve fiziksel koşullar nedeniyle eskimeye maruz kalmış yapılardır. Bu tür yapıların yapım teknolojileri, daha sonraki dönemlerde bir yenileme/ güçlendirme işlemi görmemişlerse

oldukça eskidir. Yine de genel itibariyle, yasal – denetimli olmanın getirmiş olduğu bir dayanıklılık bu yapılara hakimdir. Nitekim yaşanan son depremler bu yapılar üzerinde kısıtlı ölçüde hasara yol açmışlardır.

- **İmar Afları-İslah Planları Çerçevesinde Gelişmiş Yapılar**

Bu tür yapılar, kentler açısından ıslahı en zor olan türler arasındadır. Bunlar, “yasallaştırılmış” olmakla birlikte, statik koşullar açısından yasadışı konutlardan hiçbir farkı olmayan yapılardır. Ülkemiz kentlerinin önemli bir bölümü, uygulama imar planları yerine ıslah planları ile yapılaşmaya devam etmektedirler.

- **Yasadışı Sağlıksız Yapılar**

Özellikle büyük kentlerimizde yoğun olarak bulunan bu tür yapılar, afetler açısından olduğu kadar, kent estetiği ve kentsel kalite açısından da olumsuzluklar taşımaktadır. Bu alanlara gecekondular ve kaçak yapılar (kendi arsası üzerinde veya genellikle kamu arazilerinde) dahildir. Depremlerde en çok hasar gören yapı türü olarak ilk sırada yer almaktadırlar.

- **Ruhsatlı Olmakla Birlikte Yasadışı Eklentileri Olan Yapılar**

Kentlerimizin ruhsatlı yapı stoğunun %70’inden fazlası, yasadışı kat ilaveleri, açık çıkmaların kapatılması, çatı arası katlar, kolonların yok edilmesi, projesine aykırı giriş ve bodrum katları, yüksek kottan düzenlenen giriş ve bu düzenlemeden kat kazanma gibi sıkça görülen müdahalelere maruzdur. Bu müdahalelerin her biri, yapının statik gücünü zedeleyen ve afetler karşısında zarar görmesine neden olan uygulamalardır.

- **Çöküntü Sürecine Girmiş Olan Tarihi Yapı Stoğu**

Çöküntü süreci içine girmiş olan tarihi yapı stoğu temel sorun alanları arasında birincil derecede öneme sahip alanlardan biridir. Bu tür yapılar zamana ve kullanıma / kullanıcıya bağlı olarak eskime, aşınma, köhneme, değiştirilme gibi nedenlerle çöküntü sürecine girmektedirler. Bu yapılarda aynı zamanda konfor açısından da sorunlar bulunmaktadır. Banyo, wc, mutfak bölümleri değişen zamanla birlikte çağdaş koşulların gerisinde kalmıştır. Bu yapılarda altyapı, ısınma, vb. teknik sorunlar da mevcuttur.

- **Terkedilmiş Hizmet-Sanayi-Depo-Antrepo-Dok-Vb. Alanları**

Bu tür alanlar ise, zaman içinde önemini ve işlevini yitirmiş, tüketilmiş ve terkedilmiş alanlar olarak kentler için sorun teşkil etmektedirler.

Sağlıksız Yapı Stoğunun İyileştirilmesi

Kentlerimiz daha önce de belirtildiği gibi sağlıksız gelişmekte, her geçen gün bu gelişim önüne geçilemez bir hal almaktadır. Buna karşılık, kentli nüfusun kentten beklentileri, yaşam biçimleri giderek değişmektedir. Bu değişim çizgisi içinde, kentler, içinde yaşayan kentli nüfusu mutsuz ve verimsiz kılmakta, aidiyet duygusunun gelişmesine olanak tanımamaktadır. Oysa ki Avrupa Birliği’ne giriş süreci içinde dört bir koldan hazırlıklarını sürdüren ülkemizde çağdaş yaşam koşullarını geliştirmek, nüfusun ve özel ihtiyaç gruplarının beklentilerine tam olarak yanıt verebilmek, kentsel estetik ve kentsel kaliteyi yükseltmek temel hedefleri doğrultusunda yapılacak olanlar bellidir. Dönüşüm, kentsel yerleşmelerin var olması, önemini koruması veya bu önemin artırılması için bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır (**Koç, Gül, 2003**). Kentlerimizin en hızlı şekilde bir dönüşüm sürecine girmesi gerekmektedir. Kentsel dönüşümün önemli başlıklarından biri de “kentsel iyileştirme”dir.

Kentsel iyileştirme, “bir yerleşim yerinin tümünü ya da bir bölümünü, işlevlerini gereği gibi yerine getirilemez durumdan kurtarmak, özellikle oturulabilirlik niteliklerini yitirmiş ve eskimiş konut alanlarını daha üstün işgörü ölçünlerine kavuşturmak” olarak tanımlanmaktadır (**Keleş, 1998**). Kentsel alanın

özgün niteliğine zarar veren, aykırı tüm oluşumların ayıklanması kentsel iyileştirmenin hedefleri arasındadır (Özden, 2002).

Daha önceki bölümde genel özellikleri itibarıyla kategorize edilen sağlıklı yapı stoğunun iyileştirilmesi için üç ölçekli bir onarım prosedüründen söz edilebilir (Tablo 1):

Hafif Onarım	Yapı sorunları olmayan binalar, çatı üstü onarım, cephe onarımı, su tesisatının ve su kullanılan alanların standartlara uygun hale getirilmesi, doğalgaz ve elektrik tesisatı
Orta Ölçekte Yenileme	Sağlam bir yapıya sahip binalar, çatı ve konsolların yeniden yapılması, pencerelerin değiştirilmesi, mutfak, banyo ve tuvaletin yeniden yapılması, iç duvarların tamir edilmesi ve tümüyle yeniden boyanması
Ağır Yenileme	Yapı sorunları olan binalar, temellerin, çatı ve konsolların, duvarların yeniden yapılması, mutfak, banyo ve tuvaletin yeniden yapılması, zeminin kaplanması, iç duvarların tamir edilmesi ve tamamen boyanması

Tablo 1: (Yakar ve Turgut, 2004'ten faydalanılarak düzenlenmiştir)

Bununla birlikte, yukarıdaki sınıflandırmada bir grubu bu rehabilitasyon sürecinden ayrı tutmak gerekmektedir. Bu grup, yasadışı gelişmiş sağlıklı konut alanlarıdır. Bu yapıların ivedi olarak alandan ayıklanmaları en doğru yaklaşımdır. Dolayısıyla burada beş ayrı grup yapı kategorisinden söz edilmektedir.

Kentsel Yapı Kalitesinin Fiziksel Bileşenleri ve Kentsel Tasarım

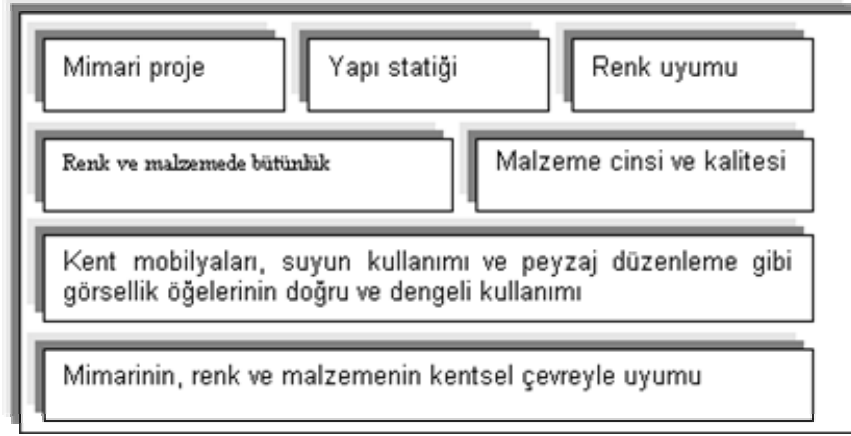
Sağlıklı yapı stoğunun iyileştirilmesinde malzeme, kalite, estetik, görsellik gibi fiziksel bileşenlerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Her biri kentsel çevre kalitesini yükseltmede birer araç olan bu öğelerin kentsel iyileştirme alanı içindeki harmonizasyonunu, kentsel tasarım sağlamaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında, sağlıklı yapı stoğunun iyileştirilmesinde bir öncelik olarak, "yapım sürecinde kalite bilinci" (Akıncıtürk, 2004) nin önemine değinmek gerekir. Akıncıtürk, bu bilinci iki temel başlık altında açıklamaktadır:

- "Yapı Kalitesi: Yapının servis ömrü boyunca, yükler altında dayanımı başta olmak üzere; mimari estetik, fonksiyonellik ve ekonomik olma koşullarını yerine getirebilmesidir".
- "Yapı Ömrü: Malzemenin doğru seçimi ve iyi bir işçilikle yerine yerleştirilmesi sağlıklı bir yapı için önemlidir. Yapı ömrüne etki eden faktörler, stabilite ve mukavemet açısından yeterlilik, dayanıklı ve iyi malzeme seçimi, kaliteli işçilik ve zamanla gelen bakım olarak sıralanabilir.

Bu sınıflandırmadan yola çıkarak, sağlıklı yapı stoğunda bu koşullarının hemen hemen hiçbirinin bulunmadığı ve bu stoğun iyileştirilmesinde yapının kalitesini temin edecek ve ömrünü uzatacak koşulları yerine getirmenin, benimsenmesi gereken temel kural olduğu kabul edilebilir.

Bu ön kabul doğrultusunda, kentsel tasarım becerilerini de kullanarak, sağlıklı yapı stoğunun bir yandan mimari, bir yandan statik, diğer yandan da estetik olarak güçlendirilmesi sağlanabilmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Kentsel İyileştirmede Yapı Stoğunun Dikkate Alınacak Fiziksel Bileşenleri

Özellikle de tarihi yapı çevrelerinin iyileştirilmesinde görsel bileşenlerin önemini gözardı etmemek gereklidir. Bu tür alanlarda tarihi atmosferi öne çıkaracak, bu atmosferle tezat oluşturmak yerine onu güçlendirecek, besleyecek renk ve malzeme kullanımı tercih edilmelidir. Yeni yapı teknolojilerinin kullanımı da bu ilkeyi zedelemeyecek, destekleyecek çağdaş koruma ilkelerine paralel doğrultuda gerçekleştirilmelidir.

Sonuç Olarak:

Avrupa Birliği'ne giriş süreci içinde olumlu adımlar atmakta olan ölkemizde kentsel dönüşüm bugünün temel başlıklarından biridir. Kentsel dönüşümün özünde, kentsel yaşam kalitesini ve standartlarını yükseltmek yatmaktadır. Kentlerimizin giderek büyümekte olan sağlıksız yapı stoğunun iyileştirilmesi, dönüşümün gerekli kıldığı çabalardan biridir. Bu stoğun iyileştirilmesi ve kentsel çevrenin görsel açıdan çağdaş standartlara kavuşturulması, dönüşümün en önemli fiziksel tabanlı adımıdır. Bu adımın doğru atılmasının ardından, dönüşümün sosyal ve ekonomik tabanlı diğer adımlarına geçmek mümkün olacaktır.

Kaynaklar:

Akıncıtürk N., 2004. Deprem Sonrası Konut Mimarisi Yapısal Değerlendirmesi, Konut Kurultayı, 22-23-24 Mayıs 2002, TMMOB şehir Plancılar Odası Yay., İstanbul, s.502-518

Keleş R., 1998. Kent Bilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitabevi, Ankara

Koç E., Gül A., Kentsel Dönüşümde İmar Uygulama Araçları, Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 11-12-13 Haziran 2003, TMMOB şehir Plancılar Odası Yay., İstanbul, s. 280-294

Özden P., 2002. Yasal ve Yönetmelik Çerçevesiyle şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması: Türkiye Örneği, Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Yakar H., Turgut S., 2004. Kent Merkezinde "Unutulmuş" Olan Konut Alanlarının Yeniden Konut Stoğuna Kazandırılması: Beyoğlu, Konut Kurultayı, 22-23-24 Mayıs 2002, TMMOB şehir Plancılar Odası Yay., İstanbul, s. 575-594

İstanbul için Deprem Master Planı Bilgilendirme Toplantısı...

14 Mart 2004 tarihinde Grand Cevahir Otelde düzenlenen "İstanbul için Deprem Master Planı" bilgilendirme toplantısına Odamız adına şube Yönetim Kurulu Üyelerimiz Dr. Pınar Özden, Aytaç Ölkebaş ve Serdar Serdaroğlu katılmışlardır.

7 Mart 2004 Tarihi Yarımada Kùltür Mirasını Koruma Komisyonu toplantısı

7 Mart 2004 tarihinde Marmara Boğazlar ve Belediyeler Birliğinde yapılan İstanbul Valiliğı Çevre Konseyi'nin Tarihi Yarımada Kùltür Mirasını Koruma Komisyonu toplantısına Oda adına Şube II. Başkanımız Dr. Pınar Özden katılmıştır. Fener-Balat projesi ve Tarihi Yarımada Planları konularında görüşülmüştür. Fener-Balat Projesine Şehir Plancıları Odası tarafından destek verilmesi istenmiş, Tarihi Yarımada Planları ile ilgili rapor hazırlanmasına karar verilmiştir.